

SLOVAN.

Štev. 37.

V Ljubljani, dne 4. septembra.

1884.

Vsebina: Josip Juraj Strossmayer. — Deželna hipotekarna banka. — Celje. — Bojanci. — Pogled po slovanskem svetu. — Razne novice. — Politični razgled.

Josip Juraj Strossmayer.

Spisal Milko Cepelič.

(Dalje.)

Vsled takšnih priporočil je bil mladi dvorski kapelan in ravnatelj višjega duhovniškega odgojevališča Josip Juraj Strossmayer od Nj. c. kr. apostolskega veličanstva dne 18. novembra 1849. leta imenovan za vladiko za starodavno stolico vladikovine bosenske in sremske. Omeniti nam je tukaj, da si je v istem času, ko je Jelačić predlagal cesarju Franu Josipu Strossmayerja za djakovskega vladiko, prizadeval dunajski nadvladika Milde in dunajsko vseučilišče, da bi se Strossmayer pridobil za profesorsko stolico cerkvenega prava na vseučilišči dunajskem. Ali Bog je odločil ono prvo, a roka Jelačića bana se je pokazala v tej volitvi mnogo srečnejšo, nego v katerem krvavem junaškem delu svojem. Še več, s to srečno volitvijo je storil ban hrvaški zemlji in hrvaškemu narodu več dobrega, nego ga je hrvaški narod od katerega svojega vladarja, od katerega svojega bana ali velmoža prejel ali prejeti mogel.

Ali ko je Jelačić leta 1852. obmolnil; ko je videl, da so mu vse nade splavale po vodi; ko je videl, da mu je sapa popihala vsa obečanja, katera so se imela izpolniti Hrvatom za njih junaštvo v madžarski revoluciji in v italijanski vojski, za njih junaško roko, s katero so rešili Avstrijo in habsburškorenski dom, mogel je vsaj s tem trdim prepričanjem nekoliko let v težkih duševnih mukah umirati in naposled umreti, dobro vedoč, da živi v Djakovem mladi vladika, ta bodoči oče svojemu narodu, ta umni velikan, kateri za slavo svojo in za slavo svojega naroda ne bode moral do 40.000 udov dati v dveh letih, a v tujo korist, ampak kateri bode z umom svojim, kateri bode z darežljivo desnico svojo znal braniti pravice naroda svojega, na duševnem polju svoj narod povzdigati, z znanjem do tiste samozavesti in do tiste duševne svobode dovajati, s katero bo se mogel zaveden narod speti tudi do politične svobode, po kateri toliko hrepeni, za katero je toliko svoje mučeniške krvi prelil in za katero ga je previdnost božja odločila.

Dà, z njegovim vladikovanjem se je povzdignilo duševno življenje Hrvatov; njihov glas se čuje izven meje ožje domovine po vsem slovanskem svetu, celo po vsej Evropi.

Prvih deset let svojega vladikovanja je preživel Strossmayer v dobi Bachovega absolutizma, v dobi nemškega nasilstva in nemškega jezika na Hrvaškem, in kakor je v ti dobi vse Hrvaško — v svojih nadah prevarjeno — tako rekoč obmolnilo, tako je tudi mladi vladika Strossmayer tiho in daleč od sveta samotaril v svojem Djakovem, baveč se z večine s svojimi velikimi načrti, katere bode mogel o ugodni priliki izvajati na korist svojemu narodu. Za te dobe, katero je posvetil največ vladikovini svoji, skrbel je za srednje šole svoje domovine in je v ta namen malo ne vsakemu gimnaziju ustanovil za siromašnejše dijake primerne zaklade. Tako je dal oseškemu gimnaziju v ta namen 6000 goldinarjev, reškemu 5000 goldinarjev, vinkovaškemu, varaždinskemu in senjskemu, vsakemu po 1000 goldinarjev. A da bi mu v tem oziru napredovalo tudi rezidencijalno mesto Djakovo, podaril mu je glavnico od 12.000 goldinarjev za četrtega učitelja in za kateheta, a ženski mladini ne samo Djakovega, ampak vse Slavonije, ustanovil je za višje naobraževanje ženski samostan s konviktom, kjer je bila tudi prej ženska preparandija, a danes višja dekliška šola.

Kot starodavni vladika „bosenski“ je imel posebno v skrbeh mlajše bosenske franjevence ter je v ta namen osnoval z velikimi svojimi troški (do 40.000 goldinarjev) leta 1857. semeniščje za bosensko duhovno mladino, v katerem so se sinovi mučeniške Bosne odgojevali vse do leta 1876., dokler jih ni od ondot pregnalo madžarsko nasilje in oholost in po sili v Ostrogon (Gran) odvlekla, od koder so bili prisiljeni mladi Bošnjaki, mučeni z gladom in proganjani uprav pobegniti v svojo domovino.

Mimo Bošnjakov je skrbel mladi vladika tudi za druge Slovane na jugu in je v tem oziru čutil njegovo dobroto sam preporoditelj srbske književnosti Vuk Štefanović Karadžić, a dva mlada Bolgarja, dva rojena brata Miladinovića sta živela nekaj časa na njegovem dvoru, prirejajoč za tisek narodne pesmi bolgarske, katere so prišle na svetlo v Zagrebu na njegove troške. In tako je prva bolgarska knjiga, prve bolgarske narodne pesmi, pohitela v svet z znamenitim darilom hrvaškega vladike Strossmayerja.

(Dalje prihodnjič.)

Deželna hipotekarna banka.

Mi ne spadamo med one novodobne Slovence, ki so začeli oznanjevati, da je narod naš že sit političnih bojov in da bi zato bilo najpametnejše, ako bi popolnoma opustili politično delovanje. Nasprotno, prepričani smo, da se narod naš ne bode nikedar mogel ubraniti političnih bojov, ker ima za soseda dva brezozirna in grabežljiva naroda in ker vidimo, da bi si brez političnih bojov doslej ne bil pridobil niti narodnostnega obstoja. In koliko pravic, katere nam zagotavlja ustava in postava, in bi se nam tedaj ne smele prikrajševati, imamo si še priboriti, da si bomo mogli malo oddahnuti in reči, da nam je konečno zagotovljena naša narodnost! Vse te pravice bomo si morali priboriti s političnimi boji, kajti izkušnje nas učé, da bi brez njih izgubili še to, kar imamo sedaj.

Ako pogledamo križem naše domovine, v prelepi Gorotan in zeleno Štajarsko, v kršno Primorje in vabljivo Kranjsko ter premislimo razmere, v katerih živi tu prvotno prebivalstvo; ako pogledamo, kako raste predrznost nemškimi in laškimi priseljencem in domačim odpadnikom, in kako zistematično in od dne do dne silnejše izpodkopavajo tla našemu narodu in kako celo vladna glasila podpirajo in pospešujejo hujskanje in rovanje proti Slovincem in Slovenstvu; tedaj se bomo uverili, da nas čakajo še teške in hude borbe za naš obstoj. In za te borbe, za te politične boje, moramo usposablјati naš narod.

Ko bi imel za vojske poveljnik zapovedovati najbolj izurjeni armadi, ne mogel bi si ž njo pridobivati zmag, ako mu ni tudi dobro preskrbljena s provijantom. Takisto tudi narod v političnih svojih bojih, katerim se absolutno ni moči izogibati danes, posebno v mnogojezični Avstriji ne, ne bode mogel vstrajati in se uspešno boriti, ako bode materijalno stanje njegovo obupno. Neizogibno potrebno je tedaj, da skrbimo s primernimi napravami za prosep blaginje. Najprej pa se je treba rešiti denarne odvisnosti od narodnih naših nasprotnikov.

Dolgo časa ni se pri nas v tem oziru prav nič storilo, zato smo pa tudi videli, kako so nas v odločilnih trenutkih popuščali sicer zavedni, a od tujega kapitala odvisni možje. Še le pred dobrimi desetimi leti so spoznali štajarski bratje naši, ki se vedno odlikujejo izmed drugih Slovencev po treznem mišljenju in resnem, mirnem delovanju, da se mora v tej zadevi kaj storiti, in začeli so ustanavljati posojilnice. Ti prekornisti zavodi, o katerih neizmerni vrednosti za narodno probujo imamo dokaz pri Čehih, začeli so se po naši domovini sedaj že širiti čedalje bolje, in upamo, da ni daleč oni čas, ko bode v vsakem okraju poslovala posojilnica. Kedor pozna žalostne kreditne razmere med našimi kmeti, priznal bode, da bodo ravno ti zavodi pripomogli, da se polagoma povrne nekoliko večje blagostanje med narod.

Vsega pa od posojilnic ne moremo pričakovati; one so v svojem poslovanju preveč omejene in navadno nimajo velikih kapitalov. Zato nam je potreba skrbeti, da si ustvarimo večji zavod, ki bode nekako dopolnjeval ustrojstvo in delovanje posojilnic. Ta veliki zavod bi bil močna trdnjava, za katero bi se v narodnostnem našem

boji lahko trdno držali; saj so posojilnice le trdnjave, katere o silnem sovražnem naskoku nimajo velike vrednosti več, ako jih iz močne osrednje trdnjave ne podpira kooperovanje.

In tako trdnjavo bi si lahko napravili v Ljubljani z ustanovitvijo deželne hipotekarne banke. Take banke imata že več časa Češko in Moravsko in sicer v veliko korist poljedelstvu in obrtnosti; ustanovili sta si jih v novjšem času Istra in Galicija; ustanoviti jo je sklenila Dalmacija in omislile si jih bodo po našem prepričanju v najkrajšem času vse ostale dežele avstrijske. Ali naj res Kranjska bode zadnja?

O enketi, ki je o zadevi zboljšanja gospodarskih razmer med našimi kmetovalci zborovala letos v Ljubljani, posvetovalo se je sicer tudi o napravi deželne hipotekarne banke; kakor pa je razvideti iz poročila o tem posvetovanju, katero smo dobili ravno te dni v roke, poudarjali so vsi gospodje, ki so o tej stvari govorili, naj se ustanovi le hipotekarna banka v ta namen, da bi amortizovala polagoma sedanje na kmetiških posestvih uknjižene dolgove. Novih posojil bi tedaj ta zavod ne dajal in bi ostal zarad tega le polovičarski zavod, ki bi nikdar in nikakor ne mogel popolnoma ustrezati svojemu namenu.

Nestvor pa bi bil, ko bi imel po predlogu gospoda poslanca Robiča, kateremu so na veliko naše iznenadenje pritrtili brez ugovora tudi vsi ostali poslanci in veščaki, ravno ta zavod uničiti ves kredit našega kmetovalca ter mu tako vzeti mogočnost do časa primerne napredka, kar bi se brez dvojbe zgodilo, ako bi se mu zabranilo sine exceptione delati novih dolgov na svoja zemljišča.

In ravno dolgovi so, kateri tako grozno plašijo kranjskoslovenske očete domovine; ogromni znesek, kateri je uknjižen na zemljiščih, dokaz jim je propada našega kmetiškega stanu; zato se bojimo, da se bode, ako se nazori ne spremenijo pri reševanju vprašanja o ustanavljanju deželne hipotekarne banke, ponesrečilo podjetje. Dolgovi, ki se uknjižujejo na zemljišča, kakor uče izkušnje po naprednih deželah in krajih, niso nikakor dokaz, da propada kmetijstvo; temveč dostikrat nam ravno oni pričajo, da kmetijstvo napreduje in da se način kmetovanja zboljšuje. To velja vedno o deželah, katere imajo dobro urejene hipotekarne kreditne zavode isto tako, kakor je visokost trgovinskega kredita o ugodnih razmerah vedno dokaz podjetnosti in prospeha trgovine. Nikdar pa dolgovi na zemljiščih, ako hočemo govoriti o kmetiškem napredku, ne smejo biti mrtvi in stalni, temveč vedno produktivni in na neko vrsto let proti amortizovanju sprejeti. In ravno za to je potreba kipotekarne banke.

Taki banki mora biti nalog, da spozna, kje in kako bi se v področju njenega delovanja dal zboljšati način kmetovanja; kje so ugodni pogoji kaki novi kulture; kje bi se dala uvesti ali pospeševati domača obrtnost. O tem treba je potem poučiti prebivalstvo, izpodbujati ga za to, ter mu ponuditi kredit za nekaj let. Tak kredit bode sadonosni. — Dokaz temu nam je češko

kraljestvo. V njem se je znesek uknjiženih dolgov od onega časa, ko se je ustanovila deželna hipotekarna banka, izdatno povečal, vendar pa ne bode nikdo zato hotel trditi, da je vsled tega nazadoval ali jel propadati kmetiški stan. Pač pa je resnica ravno nasprotno, kajti od tedaj se je uvelo umno gospodarstvo, našli so pot v deželo gospodarski stroji, oživela je domača obrtnost in je nastala zadružna velika obrtnost, katera donaja kmetovalcem velikih koristi.

O dolgovih, ki so uknjiženi na posestva na Kranjskem in po ostalih slovenskih deželah, ne more se pač reči, da bi bili sadonosni, dasi se ne da zanikati, da si je sem ter tja kedo s posojilom, ki ga je vzel na svoje zemljišče, letò res izboljšal in si tudi sicer opomogel. Plašiti pa se velikega uknjiženega zneska in misliti, da ni več mogoče negovati sadonosnega kredita, je čisto neopravičeno, kajti velika večina uknjiženega dolga izvira iz zapuščin, dedščinskih deležev in neizbranih terjatev. Ako bi imeli deželno hipotekarno banko, izbrisalo bi se mnogo sedanjega dolga, nasprotno pa storila mogočnost za uknjiževanje daljšega plodonosnega kredita na stalne amortizacijske dobe.

Utegnilo bi se ugovarjati, da imajo namen preskrbljevati kmetovalca s potrebnimi hipotekarnimi posojili hranilnice. To je nekoliko resnično; vendar pa je treba pomisliti, da si vse hranilnice niso v svesti te svoje dolžnosti in da na priliko kranjska hranilnica, na katero se nam je tu najprej ozirati, dela grozne težave in zapreke, predno dovoli posojilo kakemu kmetovalcu; zato pa z veliko radostjo investuje svoj od slovenskega oratarja prejeti denar na hiše v Trstu, Gradci in na Dunaji, ne

glede na to, da je voditeljstvo njeno tako bore malo napredno, da vedno še ni uvelo posojil proti amortizaciji. Pri vsem tem pa je treba pomisliti tudi to, da hranilnice zmatrajo hipoteke le za varnosti svojim posojilom in hipotekarno izposojevanje le za pripraven način, izbežiti se proti največji segurnosti v blagajnice dohajajočega jim denarja, ko jim je za izboljšanje kmetijstva in za pospeševanje domače obrtnosti, na kar bi morala delovati hipotekarna banka, kakor smo že prej omenili, že zaradi svojega lastnega uspešnega poslovanja toliko mar, kakor za lanski sneg.

Z novim letom bomo — to za stalno pričakujemo — dobili sicer mestno hranilnico ljubljansko; a ne glede na to, da ona bržkone ne bode takoj mogla imeti večjih kapitalov, mislimo tudi, da bode v zmislu intencij visoke vlade, svojo glavno pozornost obrnila do ustanavljanja in pedpiranja posojilnic ter tako uspešno in blagodejno uplivala na regulovanje osebnega kredita. Gospodje zastopniki naroda! storite vi, da se ustanovi hipotekarna banka, katera bode imela uplivati na regulovanje zemljiškega kredita.

Posebni kapitalij za to ne bode potreba; deželi ne naložite nikakega rizika; — zato pa odprete pot tujemu kapitalu v našo deželo in zagotovite deželi lepe dohodke že v bližnji bodočnosti. Poleg tega pa skrbite s tem za prospeh blaginje med narodom ter ga tako usposobite za uspešno obrambo svojih narodnostnih pravic. To bode zopet jedna pridobitev na poti do gnotne samostalnosti in politične neodvisnosti naše.

Tedaj Bog in sreča junaška!

—p—p.

C e l j e.

Da je v Celji dobil nemški kandidat 268 glasov, slovenski pa samo 29, to je prikazen, ki je vredna resnega premišljevanja. Nesreča je za Slovence, da so se od nekdanj najrajši pečali s poljedelstvom, kupčijo in obrtnost pa prepuščali tujim življem, kateri ne kažejo nobene zahvalnosti za slovensko gostoljubnost. Na Kranjskem je nekoliko bolje; Kranjec se poprime vsega, kar človeka redi, zato Kranjsko ni brez slovenskih obrtnikov in kupčevalcev. Na Štajarskem in Koroškem pa je obrtnost in še bolj kupčija skoro zgolj v nemških rokah. Tako je prišlo, da se je po štajarskih mestih naselil nemški živelj. Avstrijski Nemci pa so od nekdanj vzgojeni v tej misli, da je Avstrija nemška in da je Nemeč gospodar po vseh avstrijskih deželah, naj bodo že češke, poljske ali slovenske. Tudi v Bosni se čutijo gospodarje, kakor pred letom 1867. na Ogrskem in Hrvaškem. Tako mislijo tudi celjski Nemci, da imajo le oni in drugi Nemci (oziroma nemčurji) po spodnještajarskih mestih prvo besedo, slovenski kmet pa da je le neko nižje pleme. S tega stališča obsojajo vse narodno gibanje, ki ga zmatrajo kot predrzno napihovanje „nižjega ljudstva“, kakor so na priliko nekdanji graščaki gledali na kmečke punte.

Z ljudmi pa, ki živijo v takih nazorih, ni se mogoče „sporazumeti“, in sedanja vlada bode še dolgo ča-

kala, predno te ljudi s kompromisi in „sporazumljevanjem“ pridobi za svoj program. Naj bi bilo to, kar vlada Slovanom dovoli, še tako pravično, ti ljudje bodo vendar z merom rekli, da je vse Nemcem vzeto, kar se Slovanom po pravici daje. Če hoče vlada izvesti ravnopravnost, ne sme teh ljudi nič vprašati, ampak samo reči: „Tako je pravica, in tako ukazujem!“ Ker pa se vlada nagiblje zdaj na to, zdaj na ono stran, zato se tudi ni nadejati, da bi mogla kedaj izvesti program ravnopravnosti, če bi sploh za to imela resno voljo.

Kdor ima oči, mora videti, da mi Slovenci zastonj upamo v pravičnost Taaffejeve vlade. Ona ima gotovo svoje politične ozire, da ne vidi in noče videti krivic, ki jih Slovenci trpimo. Za vsako malenkost, ki jo nam dovoli, zahteva od naših poslancev brezpogojno pokorščino, za vsak upor nam preti s svojo nemilostjo. Primorski iredentovci pa naj mečejo bombe in naj očitno kažejo svoje sovraštvo do Avstrije, vendar jih vlada boža in gladi ter jim pušča Pretisa. Mi Slovenci, tožna nam majka! smemo se torej zanašati samo na Boga in na lastno moč. Zbujajmo narod in pripravljajmo ga za boljše dni! Kar imamo, priborili smo si sami, in tudi zdaj velja še ista resnica.

Spodnje Štajarsko bode naše, če si ga sami priborimo, in nemško, če bi naša moč omagala! Da ga pa ohranimo našim potomcem, treba je odpraviti tiste zagvozde, ki so zabite v slovensko telo, da ga razdrobe in uničijo. Take zagvozde so nemška in ponemčena mesta Celje, Maribor, Ptuj, Bistrica, Slovenji Gradec, Laški Trg, Brežice, Rogatec itd. Vsak iz nas je preverjen, da morajo ali ta mesta postati slovenska, ali pa postanejo slovenski Štajarci Nemci, ali pa morajo nova mesta iz tal vzrasti, v katerih bodo Slovenci našli svojo zaslombo, svoja tržišča in zbirališča.

Iz zgoraj naštetih nemških trdnjav je videti celjska najmočnejša. Pa tudi ta bi se dala premagati, ako se žilavi štajarski Slovenci z moško resnostjo in vstrajnostjo poprimejo pravih sredstev. Slovenci naj se sami poprimejo kupčevanja in obrtnosti, da ne bodo dalje nadlegovali s svojimi naročili in svojim denarjem teh ultranemških Celjanov, katerim je ubogi Slovenec toliko zo-

pern! V Žalci, Mozirji, na Vranskem, v Ljubnem, Sevnici, Konjicah naj se napravijo narodne prodajalnice za vsaktero blago. Potrebni zaklad se bode morda dobil pri občinah, ali posojilnicah, ali pa po delnicah. Skoro gotovo je, da bodo mogle te prodajalnice ljudstvu postreči z boljšim in cenejšim blagom, nego nemčurski trgovci, kateri so dobrega življenja bolj vajeni, nego Slovenci. V savinski dolini se pridelava toliko lepega hmelja. Ali se ni čuditi, da se še ni nihče domislil napraviti v Žalci ali Mozirji narodno pivovarno? Slovenci imamo, žal! premalo podjetnega duha; kdor kaj ima, usede se na denar. Nемеc pa riskuje, zato pa so vsa večja podjetja na Slovenskem v tujih rokah. Res, da včasih kateremu izpodleti; dosti jih pa tudi obogati. Če se bodemo držali načela: „Svoji k svojim“ (kakor se ga Nemci že od zdavnja drže), potem bodo narodna podjetja lepo cvela. Goriški poslanec Kocijančič je zadel na pravo struno; naj bi ga Slovenci poslušali in ubogali, pa bode skoro boljše!

Bojanci.

(Konec.)

Starec je pripovedoval z nekim ponosom o svojih minolih dogodkih in nisem ga hotel motiti. Pa kako potem, ko niste bili več grajska straža? E, bil sem že star in nisem hotel daleč po svetu; jel sem kupčevati z govejo živino in svinjami, kakor jih kupčuje mnogo nas. Tako sem prehodil Hrvaško in Kranjsko na vse strani, zdaj pa sem nekoliko let že doma za starega in nekaki cerkovnik pri cerkvi. A oprostite, gospodine, hvala Vam na prijaznosti, a zdaj moram pozvoniti, ker pojde procesija po našem polji.

Starec je izgovoril in drknil k cerkvi, kakor kak dvajsetletni mladenič; trebalo je, kajti narod se je že zbiral v red, da ide za popom. Pred popom so nesli zastavo. Na jedni strani zastave je bil jako krvavo naslikan glavosek sv. Jovana krstitelja, na drugi pa žalosten sv. Jurij brez konja. Ob zastavi sta nesla dva Bojanca svete ikone, za katerimi je korakal pop; za njim Bojanci, potem dekleta in slednjic žene.

Tujci smo ostali na mestu, ker se nam je dejalo, da se sprevod skoro vrne. Posebno gospe so hotele še gledati te obrede in loviti staroslovenske besede, ki so se jim zdele tako znane.

Res, skoro so se vračali; pop je poblagoslovil grobje krog cerkve in molil mrtvaške molitve. Ljudstvo mu je udano odgovarjalo: „Gospodine pomiluj, Gospodine pomiluj!“; pa ne samo bojansko ljudstvo, nego tudi mi in pred vsemi naši dve nežni dami.

Sveto opravilo je bilo končano in odpravili smo se k Jovu Vrliniću, ki je ob takih dneh krčmaril, da nam donese založaj pečenke in požirek dobrega ziljanca. Pečenka, to je po tamkajšnjem pomenu cel na ražnji pečen janjec, šla nam je toliko bolj v slast, ker smo precej v jutro napravili precejšnji pot in potem toliko časa gledali neznane obrede. Čez čas je prišel za nami tudi pop in ž njim več Bojancev, pa tudi nekoliko žen.

Moški smo se pogovarjali s popom in z Bojanci. Ker so videli, da se s popom menimo v štokavščini, tudi niso več mešali svoje prvotne veselice, ki so si jo ohranili še do čuda čisto. Sem in tija jim je ostala kaka tuja beseda, kar pa pri ženskah celo ni, kajti te ostajejo vedno doma in hranijo isto govorico, kakor so jo govorile tovarišice prvih treh bojanskih dedov. Menil sem se mnogo z moškimi in izprevidel že tedaj, kakor tudi pozneje v svojem službovanji, da so sploh pravi poštenjaki, ako se jim kot trgovcem ne šteje v greh sem ter tja kaka trgovska slabost. Govorili smo še o raznih njih običajih; ali ni moj namen, da bi jih tu našteval; v obče so taki, kakor pri hrvaškosrbskem narodu sploh.

Naše gospe so se bavile več z Bojankami in njihovimi malimi Marami, Smiljanami, itd. Te male so še imele crvenkape, katerih večja dekleta nimajo več. Odrasle devojke in tudi mlajše žene pa so na trati blizu cerkve z mlajšimi Bojanci igrale kolo; diple so bučale in med plesom se je glasila marsikatera igralna popevka.

Hitro je tekel čas med vrlimi možmi, trebalo je zopet misliti na pot, da pridemo pred mrakom v Črnomelj. Domačini so nam želeli „sretan put“; mi pa smo se vračali s prepričanjem, da smo užili prijeten dan.

Čez nekaj tednov je napravila čitalnica veselico; na njej sta bili dve Bojanci: bili sta dami, ki sta nas bili spremljali v Bojance. Njih obleka je bila uspeh meditacij z Bojankami; glas o njih lepoti je bil le jeden.

Na tak način smo si skušali v tem kraju, kjer madžarske in naše vlade previdnost še doslej železnice in njene ugodnosti ne privošči, kratiti čas. Napravljali smo v prostem času izlete, zdaj v Bojance, zdaj v Poljane, potem v Semič, Metliko itd.; povsodi sem spoznaval kaj novega, posebnega.

O priliki bodem podal bralcem „Slovanovim“ še kaj jednacega; torba mi še ni prazna. Gr . . . n.

Pogled po slovanskem svetu.

Slovenske dežele.

(*Dolenjska železnica.*) 9. t. m. bode zopet začel zborovati kranjski deželni zbor. Dovoljujemo si tedaj gospode poslance opozoriti na važno zadevo, katero vsekakor kaže spraviti na dnevni red. Ta zadeva je tako imenitna, za Dolenjsko tako potrebna železnica. Ako pogledamo na zemljevid, tedaj bodemo videli, da v vsi Avstriji ni skoro tako velikega zemljišča — ako ga ne pokrivajo velike, neprehodne gore — kakor je Dolenjsko in sosednje mu krajine, popolnoma odtrgane od svetovnega prometa. Treba je tedaj, da vsi faktorji, ki so k temu poklicani, store kolikor moči, da se ustreže konečno gotovo jednoglasni želji naroda našega z dolenjsko železnico. Deželni zbor ima pred vsem povzdigniti svoj veljavni glas in poslati do trgovinskega ministra in obeh zbornic državnega zbora prošnjo, naj se že v prihodnji proračun postavi kak znesek za dolenjsko, vsled novo pridobljenih dežel na slovanskem jugu, tudi v vojnem oziru tako važno železnico. Ako država vsako leto investuje toliko milijonov za prospeh prometa, moremo vendar zahtevati, da se ozre kedaj tudi na prometne potrebe naše. — Naj se ne ugovarja, da se je že dosti prosilo, temveč ravna vedno po načelu, da se mu odpre, kedor trka in izpolni želja, kedor v prošnjah ne opeša.

(*Kako naša vlada*) skrbi tudi za privatne zadeve nekaterih Slovencev, priča nam naslednja resnična prigodbica, katera se je pripetila na dan notranjske volitve. Ta dan je rodoljub iz Kamnika brzojavil g. L. Lavrenčiču v Postojini ter je izrazil željo, da bode naša stvar zmagala in da bodo konečno propadli naši opričniki. Na brzojavki je bil podpisan omenjeni rodoljub, g. Stanič. Ali ko je brzojavka dospela v Ljubljano, vprašali so koj iz Ljubljane v Kamnik, ali je podpisan Samec, in iz Kamnika se je koj odgovorilo, da ne Samec, ampak Stanič. Nato so iz Ljubljane spet koj vprašali, kdo je ta Stanič, in odgovorilo se jim je spet koj, da je ta Stanič neki radikalec, priimek, kako zdaj imenujo pristaše starega slovenskega programa, kateremu je, kakor ves slovenski narod, ostal zvest tudi kamniški rodoljub. Ta prigodbica je znamenje časa in razmer na Kranjskem.

(*Iz Ptujca*) se nam 3. t. m. piše: Jako nas je iznenadila vest, da je postal tukajšnji živinozdravnik J. Wagner naslednik očetu slovenskega naroda, dru. Bleiweisu. Zadnji učenjak, prvi pa — nimam izraza. Pa naj bi temu bilo tako ali tako, čuditi se moramo, da vlada imenuje na Kranjskem za deželnega zdravnika moža — o zmožnostih molčimo, sapienti sat — slovenskega jezika nezmožnega in ljutega sovražnika Slovencev. Zdi se, da „Kranjci“ hočejo imeti take može. Vidi se, da je čudna era pri vas. Res vlada vam daje vse. Kaj poreko vaši gg. poslanci k takemu imenovanju?

(*Slavnost dvajsetletnega obstoja čitalnice v Vipavi*) bode se praznovala na 8. dan septembra t. l. — Kakor je običajno, skrbel je odbor za lep program. Ob 1. uri bode skupni obed; cena 1 goldinar. Ustopnina 30 kr., sedež 30 kr., ustop k plesu 70 kr. — O tej priliki čestitamo tudi mi iz dna srca vipavski čitalnici k dvajsetletnem obstoju, želeč ji še dolgo življenje v prospeh in razvijanje slovenske zavednosti.

(*Peti letošnji izlet ljubljanskega „Sokola“*) bode v ponedeljek 8. t. m. v Vipavo, kjer bode praznovala ondodna čitalnica dvajsetletnico svojega obstoja, pri katere odprtji je kumoval vrli naš „Sokol“ že pred dvajsetimi leti, zastopan po 46 članih. — Tako izletava sivi naš „Sokol“ križem domovine, da probuja in širi narodno zavest, da unema v srcih ponos in ljubezen do lepe naše domovine; in to vrlo in vzgledno društvo se predrzne napadati urednik Šuklje, katero je več koristilo narodu, nego on,

ki se hvali, da se ni udeleževal njegovih izletov in da ni žrtvoval ničesar za probujo naroda.

(*Opera „Jamska Ivanka“*) bode se igrala v korist „Narodnemu domu“ v Ljubljani proti koncu tega meseca v našem deželnem gledališči. Naslovno ulogo bode prevzela slavna operna pevka, soproga našega mojstra pevca g. Grbiča. Sodelovale pa bodo tudi naše izvrstne moči, kakor gg. Meden in Štamcar.

(*„Slavec“*) slovensko delavsko pevsko društvo v Ljubljani, priredi v nedeljo dne 7. septembra 1884. v restavraciji „Ljubljanske čitalnice“ ustanovno veselico na korist svojemu fondu. Program veselice je jako raznovrsten in zanimiv; pri besedi igra tudi vojaška godba pod vodstvom kapelnika g. Nemrave. Začetek ob 8 uri zvečer. Ustopnina za ude prosta, za neude 30 kr. — S to veselico je tudi spojeno kegljanje za dobitke, katero se prične v soboto ob 6 uri zvečer in traje do nedelje do 8 ure zvečer. — Društvo „Slavec“ se je še le nedavno osnovalo in bode zdaj prvič javno nastopilo, kakor se vidi z lepim programom, kar je dokaz, da krepko napreduje. Na tem napredku čestitamo „Slavcu“ od srca.

(*Nova slovenska posojilnica*) se je ustanovila v Kobjicah dne 19. avgusta t. l. Ravnatelj ji je g. J. Šepic, trgovec.

(*Pokrajinska razstava v Krškem.*) Dne 28. t. m. bode se odprla omenjena razstava in bode trajala do 3. oktobra v meščanski šoli. Razstavljeni bodo kmetiški pridelki; z razstavo pa bode tudi združeno ogledovanje goveje živine (1. oktobra) in delitev nagrad za konje (2. oktob.). Za nagrade je dovolilo c. kr. ministerstvo poljedelstva 6 srebrnih in 6 bronastih državnih svetinj, deželni odbor pa 200 goldinarjev.

(*Slovenska umetnost.*) Gosp. J. Wolf je ravnokar izdelal v cerkvi v Zagorji steno stranskega oltarja „al fresco“, katera nam predočuje Mater Božjo, pomočnico krščenikov. — Zdaj pa izleluje podobo, predočujočo lurško Mater Božjo, za kapelico ob cesti pri Šent Vidu nad Ljubljano. — Vrlemu umetniku čestitamo na mojsterskem delu.

V Kranji, dne 1. septembra. (Izvirno poročilo o slavnosti narodne čitalnice v Kranji.) Prijetni letni dan zadnjo nedeljo, dne 31. avgusta, je izvabil obilo ljudstva iz Ljubljane, katero je ta dan krenilo v starodavni Kranj, da bi z njim skupno slavilo slavnost v proslavo rojstnega dne našega vladarja. Že na ljubljanskem kolodvoru je bilo toliko občinstva, da je železnični vlak moral dobre pol ure stati, predno se je vse občinstvo spravilo v vagon. Tu je v prvi vrsti vzbujal občno simpatijo ljubljanski „Sokol“ s svojo prekrasno zastavo in njegovih tridesetero sivih „Sokolov“; tudi ljubljanske čitalnice zastava se je pokazala na dan in tako smo se s temi dragimi svetinjami, natlačeni v vozovih polagoma pomikali okoli Šmarne Gore in dospeli čez jedno uro v predragi Kranj. Že pred našim prihodom se je na kranjskem kolodvoru postavil odbor kranjske čitalnice z zastavo in tri mlade gospice, kot zastopnice kranjskih dam. Nato je pozdravil predsednik čitalnice kranjske došle goste iz Ljubljane, posebno pa ljubljanske „Sokole“; v imenu gospic pa je govorila gospica Prešimova jako pravilno in prijazno rekoč, da jim je čast, da smejo navzočne dame v znamenje spoštovanja do naših društev okrasiti zastave z venci. Ko se je te zgodilo, zahvalil se je predsednik ljubljanske čitalnice na prijaznem sprejemu, a g. Valentinčič v imenu Sokolov v obširnem govoru, ki ga je navzočno občinstvo goreče sprejelo.

Naudušeno in z nekim svetim občutkom smo korakali v mesto Kranj, ne misleč toliko na nedeljsko slavnost, kolikor ravno na preteklost, katera mora oživetiti v srci vsacega Slovenca, kader stopi na ta tla. Šli smo torej najprej v čitalnico, kamor smo bili povabljeni, ali tukaj smo se malo mudili; naše želje so nas gnale iz mesta, tja, kjer nam na samotnem kraju počivata zakopana dva najdražja zaklada slovenska, da bi se jima poklonili v duši in srci. Šli smo tedaj, da bi videli vsaj tisto kamenje, ki so ga slovenski domoljubi položili na kraj, da bi nam kazalo, da tukaj pod njim počivata dva utrujena delavca naša, dva dušna velikan, ki sta proslavila zemljo, katero tudi mi ljubimo, za katero se tudi mi borimo. Koj pri urodu na desni strani je spomenik, postavljen Preširnu, a dalje na levo Simonu Jenku. Mnogo ljudi je ta dan romalo sem h groboma ter se spominalo naših pesniških velikanov.

Prepričani smo, da bi vsak romar bil zadovoljen s tem potom, če bi mu Kranj tudi ne dal druge sreče, kakor te, ki smo jo že tolikokrat imeli, ko smo na teh grobovih zamišljeni v svoja ljubimca premišljevali usodo ubogega nam naroda, kateremu je tako neprijazna naša vlada, da mu ne privošči popolne svobode v razvijanju svoje narodnosti, svojega materinega jezika in mu še zmerom usiljuje tistih 600 goldinarjev, katere mora kmet zato plačevati, da mu Slovenec učitelj nemči otroka. Toda obrnimo pogled od te neprijetne prikazni in pohitimo na trg, kjer zaporedoma dve godbi igrata in kjer se je že zbralo toliko občinstva, da se človek kar ganiti ne more. Mnogo ljudi, mir, unanjega naudušenja ni videti nikjer; vse je bilo tako, kakor ob nedeljah, kader igra godba v „Zvezdi“. Zato smo si želeli na vrt g. Mayrja ml.

In res ob polu 6 uri je že bilo na vrtu polno občinstva. Čitalnice predsednik g. V. Majdič je v lepem govoru pozdravil najprej častnike, potem uradnike, ljubljanske „Sokole“ in na konci govora pa je zaklical „Živio“ presvetlemu cesarju Franu Josipu I. Nato je igrala godba cesarsko himno, a občinstvo stoji in gologlavo poslušalo.

Zarad tesnega prostora ni nam moči oceniti vseh toček programa, ki so se res izvrstno vršile, naj tedaj pohvalimo kvartet kranjske čitalnice, takisto ljubljanske čitalnice, in naj še omenimo jako lepo sestavljenega govora g. I. Vilfana, ki ga je govoril o razvitji nove zastave kranjske čitalnice. O tej priliki se je ta zastava posestrila z ostalimi zastavami, ki se jo prišle ta dan pozdravit, in te so bile: „Sokol“, čitalnice: ljubljanska, šišenska, loška, kamniška, šentvidska in „Lira“ iz Kamnika. Gospica Gogoljeva je nato pripela krasen trak na novo zastavo v imenu dam starodavnega Kranja. To so najpoglavitejši momenti lojalne slavnosti, katere prirejajo Slovenci letos povsod, kjer jih je preljubi vladar obiskal lani, v znamenje zvestobe in udanosti. Jednake utise lojalnosti je opazoval vsakdo ta dan, ko je vse občinstvo veselo ploskalo, ko je godba igrala „Naprej“, „U boj“ in „O du mein Oesterreich“.

Hermodor potuje v filozofiji.

Kdo bi si bil mislil, da bode vaš članek: „Slovenski jezik in naši dnevnik“ tako razgrel nekega slovenskega Hermodorja samo zato, da se je vaš list predrznil opozoriti mlade pisatelje, pa tudi stare, na neke nedostatnosti, katere bi se dale lahko odpraviti brez hrupa, ako bi bilo vsaj količkaj dobre volje, a manj fanatizma pri nekaterih ljudeh. Nobena živa duša ne bi

smela biti razžaljena, ako nam kdo razumno pove in našteje napaka, ki jih je toliko po naših časopisih, napake, ki so nastale z večine iz nevednosti nekaterih slutvopisateljev. Ali res ne bi smeli pretresovati jezika, ki ga pišejo naši časopisi? Smeli bi že, ali skoro da ni vredno, saj se naših ljudi nič ne prime. Gospoda grešé, kakor prej, ker vse besedovanje in pisanje ne pomaga nič; ker vsak misli, da je tako prav, kakor on piše. Časopisi naši sicer zmerom pišejo, da nas nemčijo naši nasprotniki. To je žalostna istina, ali je tudi istina, da nas nihče tako grozno in neusmiljeno ne nemči, kakor naši časopisi, v katerih vlada z večine, posebno v nekaterih, nemški duh in nemška pisava. To je žalostna resnica, katera izvira iz naše nemške odgoje, da tudi nam veljajo besede: „Rimljani postajajo tem slabši, čim bolj znajo grški,“ katere danes lahko obrnemo na Slovence: „Slovenci so tem slabši, čim več znajo nemški.“ Nobeden razumnik nam ne očitaj, da smo morda sovražniki tuji kulturi. Nikakor ne. Podstavo svoji odgoji hočemo si ustanoviti na slovenskem in njemu sorodnih jezikih.

„Ne vsak, kdor kateri jezik govori, more tudi o jeziku govoriti.“ Tudi to je istina, katero naj si mnogokdo zapomni in zapiše, v prvi vrsti pa vašega članka presojevalec, kateri je s svojim spiskom pokazal, da si še ni prisvojil niti začetnih pojmov o slovnici, in vendar že hoče učiti druge! Mislim, da ustrezem vašim častitim bralcem, ako jim za pokušnjo podam nekoliko nedostatkov vašega presojevalca, iz katerih se bode razvidelo, da ima ravno on najmanj uzroka. učiti druge.

Razdražilo je vaše pismouke, ker ste jim očitali, da še sklanjati ne znajo. In ali res znajo? Ravno te dni smo brali: „pred dvema letoma,“ kje, ni težko uganiti. Ali moremo res trditi, da ti ljudje sklanjati znajo? Ne. Zato naj bi rajši molčali, kader jih kdo poučuje. Takisto še vsak dan beremo obliko: podređen, dasi smo že tolikrat čuli, da je jedino prav: podrejen, in nikakor drugače ne. Razglasi jim to vsak dan, in jaz porok, da ne bode nihče slišal. Tudi vaš presojevalec, kakor mnogo drugih, piše: Iz Štajarskega, iz Srbskega itd. Pisati se mora, in to mora vedeti vsak učenec: S Štajarskega. Ker govorimo: Na Štajarskem sem bil, moramo tudi pisati na vprašanje: od kod si prišel? tako le: S Štajarskega sem prišel. Omenjeni slutvopisatelj piše nadalje: v katoliški Krčevini; govori se in pisati se mora: na Krčevinah. Ravnokar sem bral obliko: namesten od glagola namestiti, kar je tudi napačno namesto: nameščen. Kolikrat smo že čuli, da je napačno pisati: Slovenčevi listkar, kraljevi par, nič ne koristi, naši ljudje vendar pišo tako, in prej bodeš obrnil svet, nego njih pisavo. Proti duhu slovenskega jezika je tudi kombinacija: sloga, ker tu se mora pisati samo: zloga; zakaj, vedel bo vsak, kdor se le količkaj peča s slovenskim glasoslovjem. Ali nihče ne misli, da bi se tudi namesto: slovenski, moralo pisati zlovenski! V naš jezik se je tudi urinila beseda: mirodvor, beseda, ki nam jasno kaže, da je prelagatelj ni razumel: kajti beseda Friedhof ne znači to, kar mirodvor, ampak vse kaj družega. Friedhof ne znači, kar der Friede, ampak ograjen dvor, a to je kaj družega, nego dvor miru. Celo smešno pa je, kakor je nekdo poročal, da je grški kralj k nekemu drugemu kralju „v vas“ hodil. Kaj so si mislili o tem pazljivi bralci? A kaj naj porečemo o slovenskih stavkih? Dosti jih najdeš, ki so brez konca in kraja. Kdo ve, kaj je pisatelj hotel povedati v tem stavku: „Posestvo, ki obsega 56 oral polja, travnikov in gojzda?“ V nobenem političnem listu slovenskem pa niso enklitike na pravem mestu. V tem oziru je taka zmešnjava, da Bog pomagaj. Na pr. v stavku: Naši očetje so rekli, da te zvezde vstvaril je Bog.“ To je še mala napaka; večje bomo pokazali o drugi priliki.

Brez osnovane trditve naj nihče ne piše. Tako na pr. naš slovenski Hermodor, kateri potuje v slovnicu, ni niti z besedico pobil ali popravil vašega članka, zato mu je tudi samo uredništvo izjavilo, da mu je spis „zrel za koš“. Žal! da ni tega storilo. Toliko vsaj imamo pravice zahtevati, ali toliko razumen bi moral biti vsakdo sam, da naj javno ne razglašajo krivih naukov, bolje rečeno, naj ne piše o stvari, o kateri še ni nikdar korenito mislil. A nam bodi v vzgled Perdika III., kralj macedonski, h

kateremu ni smel nihče na obed, kdor se ni pečal z geometrijo in filozofijo, tako ne bi smeli naši slutvoslovničarji gostovati v slovenskih listih, ker še niso zreli za to. Jedino, kar bi jim svetovali, je to, naj se v enakih slučajih obračajo do uredništva, katero jim bode v „listnici“ rado povsod odgovarjalo na vprašanja.

Gospod urednik! Danes samo toliko, drugič kaj drugega, kar sem ali kar še bodem zapazil v slovenskih listih.
Jugovič.

Ostali slovanski svet.

(*Znameniti estetik češki, dr. Miroslav Tyrš*) je našel žalostno smrt v valovih gorskega potoka Aache na Tirolskem. Vsled mnovega duševnega dela pisateljskega in vsled težavnega poklica kot profesor na češkem vseučilišču, polotila se ga je silna nervoznost in da se te iznebi, krenil je meseca julija v Oetz na Tirolsko. Živel je jako redno in mirno; nikdo ni na njem zapazil nič posebnega. Kar je na mah v začetku preteklega meseca izginil, ne da bi se bilo vedelo kam. Silna razburjenost se je polotila prebivalcev cele okolice; vsi uradi po Tirolskem so začeli na prošnjo njegove soproge povpraševati po njem; iz Prage pa sta došla nalašč dva prijatelja, da ga poiščeta. In našla sta ga, ali ne živega. Namesto, da mu prijateljsko stisneta roko in podasta ugodno vest o njegovi boilesti in od žalosti sključeni soprogi in v nestrpljivosti čakajočemu narodu, mogla sta agnoskovati le njegovo truplo in podati o tem žalostno vest. Dne 22. t. m. so namreč potegnili mrtvega iz mrzlih valov deroče Aache.

Dr. Miroslav Tyrš se je porodil leta 1832. v Děčínu nad Labo. Bil je plemenitega značaja, kateri mu je velel posvetiti vse svoje moči narodu in domovini. Leta 1860. je začel pisateljsko svojo delavnost, kateri se ima češko slovstvo zahvaliti za mnogo izvrstnih znanostnih spisov filozofske vsebine. Poleg tega je izdal tri obširnejše spise o telovadbi ter ustanovil in uredoval list „Sokol“. — Tyrš je bil po smrti Fugnerjevi izvoljen za starostu praškemu „Sokolu“. Spoznavši, kako važnost imajo sokolska društva za narodni razvoj in napredek, posvetil je sokolstvu vse svoje moči ter skrbel za jednotno organizacijo vseh sokolskih društev po Češkem in Moravskem. Še le letos, ko mu profesorska delavnost ni dovoljevala več delovati za sokolstvo, odločil je čast staroste, a kakor je sam zatrjeval, prav s težkim srcem. — Hvaležni narod bode v jeseni — ker sedaj tega politični urad zaradi vročine ni dovolil — dal prepeljati telesne ostanke njegove na olčansko pokopališče pri Pragi.

(38.905 gld. 41 kr.) so zbrali Čehi za pokritje nedostatka za stavbo narodnega gledališča v petih dneh. In to poleg tako ogromnih žrtev za „osrednjo šolsko matico“, brnsko gledališče in razne spomenike. — Kaj pa naj mi rečemo o zbirkah za „Narodni dom“?

(*Václava Beneša Třebizskega zbranih spisov*) je prišel na svetlo, dasi je pisatelj še le nedavno umrl, že drugi zvezek. Iz tega se vidi, da češko omikano občinstvo vse drugače ve ceniti zasluge svojih pisateljev, nego slovensko, ker se pri nas namreč v dveh letih ni moglo več izdati, nago samo trije zvezki Jurčičevih spisov. Uzrok? ker jih naše občinstvo premalo kupuje. Sram nas mora biti samih sebe, da vemo tako malo spoštovati spomin tega tako zaslužnega pisatelja našega.

(*Album výtěných prací českých i přeložených*) (album izbornih del čeških in preloženih) je začela v Pragi izdajati knjigarna dr. Grégra in Valečke. Ta album bode obsejal do 40 zvezkov. Uredniki so mu: Bedřich Frida

za francoske preloge, František F a h o u n za preloge iz jugoslovanskih jezikov, E. Miřiovský za izvirne spise, I. V. Sládek za preloge iz španjskega, švedskega in danskega jezika, Jan. Režábek za preloge iz ruskega jezika, Primus Sobotka za preloge iz poljskega in angleškega jezika, Jaroslav Vrchlický za preloge iz italijanščine in dr. I. Žalud za preloge iz madžarsčine. Prvi zvezek prinaša začetek zbranih povesti in novel Svatopluka Čecha.

(*Obščeje rolničko-kreditnoje zavedenje dlja Galicini i Bukovini*) (splošni poljedelski kreditni zavod za Galicijo in Bukovino) je naslov zavodu, kateri so si v prosep svojega finančnega stanja ustanovili Rusini leta 1875. v Levovem. Ta zavod se je razširil prav hitro. Sedaj ima že 17 podružnic po vseh večjih rusinskih mestih Galicije in Bukovine ter je vsled tega postal Rusinom v malem to, kar je državi v velikem avstroogrška banka. Zavod posluje prav uspešno v vseh bančnih strokah; delnice njegove in zastavni listi, katere izdaje za zemljiščne dolgove, imajo na vseh avstrijskih borzah prav dober kurz. — Žal! da se pri nas tedaj, ko se je ustanovila pod tako ugodnimi pogoji banka „Slovenija“, ni gledalo na pošteno in večjo upravo. Kako uspešnejši in koliko lažji bi bil naš narodnostni boj, ko bi se mogli opirati na velik denaren zavod!

(*Telesne ostanke slavnega generala Eduvarda Ivanoviča Tottlebena*) bodo prepeljali iz Rige v Sevastopol ter jih položili k večnemu počitku med one vojščake, ki so našli smrt o slavni brambi silne te ruske trdnjave.

(*Znanostno ekspedicijo v Merv*), kateri so, kakor znano, Rusi še le pred kratkim časom dobili v svojo last, pravlja petrograška zemljepisna družba.

(*Zanimive pravde*) bodo se letos vršile na Ruskem. Kmetje gubernij voroneškega, kazanjskega, samarskega, kurskega, harkovskega, poltavskega in černigovskega tožijo namreč ministerstvo državnih posestev, da jim vrne zemljišča, katera so se jim odvzela za Petra Velikega in za poznejšnih vladarjev in da se jim plačajo obresti od njihovih dohodkov od 3. marcija 1861., to je od dne, katerega so bili kmetje po vsi Rusiji osvobojeni. Peter Veliki in nekateri poznejšnji vladarji so brez vsakega daljnega povoda in uzroka konfiskovali velike plóhe svobodnih zemljišč in napravili iz svobodnih kronske kmete. Tožitelji sedaj utemeljuje svoje zahteve s tem, da so se posestva njihovim pradedom odvzela samo zato, ker so njihovi lastniki izgubili svobodo, ali da se morajo zopet vrniti njih potomcem, ker so ti zopet dobili svobodo po odpravljenem robstvu. — Ume se samo ob sebi, da se po vsi Rusiji, posebno v pravniških krogih, z nenavadnim zanimanjem pričakuje konec teh pravd, katere se vrše za več milijonov rubljev vrednosti. V samem harkovskem guberniji terjajo namreč kronske kmetje, da se jim vrne čez milijon „desjatin“ (desjatina je toliko, kakor hektar) zemljišč.

Razne novice.

(*Četiri deset dni brez jedi.*) Iz Wiesena pri Halbstadtu na Češkem se poroča, da je tamkaj dne 16. t. m. našel gozdar v neki razselini šest in petdesetletno Marijano Klesačkovo, katera je dne 5. julija t. l. hotela obiskati svojo sestro, prebivajočo nekoliko ur daleč od Wiesena. Ko je M. Klesaček že bila uro daleč od svojega doma, prišla je nevihta, in popotnica, da bi hitreje prišla do sestre, krenila je po stranskem potu, ali je nesrečno zgrešila pot, tako da ni znala ne naprej ne nazaj in je nesrečnica naposled popolnoma obnemogla. Tu jo je tedaj našel gozdar po preteku četrdesetih dni, kateremu je pripovedovala svojo usodo tako le: „Do noči sem tavalala po gozdu. V grmu sem čakala drugega dne in vedno klicala na pomoč in ker nisem imela hrane, oslabela sem drug dan, da sem omedlela. Vsa trudna sem plazila dalje in sem konečno našla jagod, katere sem zobala in si tako glad odgnala. Toda žeja je bila tem večja in ker ni bilo nikjer vode, gasila sem si žejo z roso na travi. Še štirinajst dni sem blodila po gozdu in ker nisem več našla jagod, nisem mogla od slabosti dalje in sem se sklonila pod neki grm. Oslabela sem tako jako in sem še mogla samo z roko vodo piti iz vira, ki je bil zraven mene. Glad me ni mučil tako jako, kakor žeja. Večkrat se mi je čulo, da slišim petje, ali to je bil samo nasledek oslavljenih živcev. Zadnje dni svojega trpljenja nisem mogla več z nobenim udom ganiti. Tako sem vsa slaba mislila, da pridejo lisice in me bodo pojedle.“ Ali v tem času je prišel gozdar in jo je otel smrti. Gozdar ji je dal žemljo, ali starka je ni mogla použiti. Potem je odšel po voz in jo je odpeljal domu.

(*Ženski dvoboj.*) Blizo Pariza je naselbina cunjarjev. Med dvema hčerkama dveh cunjarjev, jedni je 20, drugi pa 17 let, unelo se je veliko sovraštvo, ker sta se obe zaljubili v cunjarskega mladeniča z lepim imenom Bertranda, ali ga obe nista mogli imeti. Zatorej sta sklenili,

izvojevati si mladega cunjarja v dvoboju. In čudno! Za orožje sta si izvolili — škarje. Dvoboj se je vršil pravilno, dasi ni bilo sekundantov ali sekundantkinj, in zdajci se zgodi, da je, recimo, gospica A zmagala gospico B. Ali v tem trenutku je zginila gospica B kar s tal in ni je bilo več na zemlji. Gospica A se je vedela viteški, in ne da bi zapustila svojo zmagano nasprotnico, ampak šla je je iskat, in glej, našla je je v studenci. Kar hitro je klicala na pomoč. Izmed drugih ljudi je na srečo prišel tudi neki zdravnik, ki je revici pomagal v prvi stiski ter jo otel smrti. Ali na to je tudi prišla policija na lice mesta, ki je v tem času zvedela za to zadevo, in je zapisala zapisnik o tem dvoboju. Pa tudi posestnika tistega studenca je naznanila dotični oblasti, da ka kazni, ker ni, kakor je dolžan, pokrtil studenca s kakimi deskami.

(*Humor v firmi.*) Te dni so odpri v Pešti ne daleč od osrednjega kolodvora gostilnico z originalnim naslovom: „Pri okradenem poštnem zaboji“.

(*Salomonska razsodba.*) Pred okrajnega sodnika v Parizu sta stopila mož in žena s prošnjo za zakonsko ločitev. — „Imata li kaj otrok?“ vpraša sodnik. — „Imava.“ — „Koliko?“ — „Tri. Dva dečka in je eno deklico; in to je ravno uzrok, da se ne moreva sporazumeti in prihajava k Vam. Madama si hoče pridržati dvoje otrok, jaz pa tudi.“ — „Ali se bosta ravnala oba strogo po moji razsodbi?“ vpraša sodnik. — „Bodeva,“ odgovorita oba. — „Tedaj čakajta, da dobita četrto dete. Potem bo mogel dobiti vsak dvoje otrok in jaz bodem razsodil, kako se razdelita.“ — Tožeči par se je udal v razsodbo in sodnik ni dolgo časa ničesar čul o njem. Čez dve leti sreča soproga. — „No, gospod! kako je z Vašo ločitvijo?“ — „Sedaj ni na njo ni misliti.“ — „Tako, tedaj še vedno ne?“ — „Ne.“ — „Zakaj pa?“ — „Sedaj imava petero otrok.“ — „Tedaj pa počakajmo še,“ pristavi na to sodnik.

Politični razgled.

Deželni zbor hrvaški je sklenen in razpuščen, ker mu je potekla triletna doba. Kakor je sam podpredsednik Hrvat omenil v svojem zaključnem govoru, izvojevala si je trojedina kraljevina v tem času dve važni pridobitvi. Prvič se je združila z Hrvaško Krajino in drugič pripoznala se je ravnopravnost in samouprava Srbom v cerkvenih in šolskih zadevah.

Dne 2. septembra t. leta se je sešel deželni zbor gališki.

Rusini v Galiciji se že dalje časa potezajo za rusinske šole. Ali tej zahtevi so se upirali Poljaki. Zdaj pa je vendar dovolil mestni zastop levovski, ko si Rusini niso mogli izvojevati lastne šole z rusinskim učnim jezikom, da se osnuje paralelke z rusinskim jezikom za vse razrede na jedni mestni šoli.

Te dni je obiskal rumunski kralj srbskega kralja v Belem Gradu. Oba vladarja sta v svojih napitnicah podarjala bratovstvo, ki je bilo med njima že od prej, bratovstvo, ki sta ga zadnji čas tako sjajno oba zasve-

dočila skupno na bojišči. In tako bodo to prijateljstvo rodilo še obilo sadu obema mladima kraljevinama in v prid razvijanju kulture njihovim državljanom.

Listi poročajo, da je srbskemu kralju Milanu početkom tega meseca na potu čez Budimpešto bil namenjen neki atentat. Resnica je, da je, ko je še kralj bil v Budimpešti, vlak pri Kelenföldu skočil iz kolotečine, in zdajci se je razširila vest, da je to bil atentat, namenjen srbskemu kralju. Srbski kralj pride tudi letos v štajarske toplice Gleichenberg.

Francija je napovedala vojsko Kitajcem. To je sicer samo oficijalna vojska, o kateri še bode ta morali odločiti obe francoski zbornici.

Že zdavnaj smo poročali, da pojde v Sudan angleška ekspedicija. Zdaj se je ta ekspedicija povečala na 14.000 mož. Kakih 700 mož jih krene v Kartumu, ostali pa se bodo razkropili ob Nilu. Vodil jo bode general Wolseley. — General Gordon je še vedno v Kartumu.

„Slovan“ izhaja vsak četrtek popoldne. Cena mu je za celo leto 4 gld., za polu leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Posamične številke se prodajajo po 10 kr. — Naročnina, reklamacije in inserati naj se pošiljajo upravništvu, dopisi pa uredništvu na Kongresnem trgu št. 7. Nefrankovani dopisi se ne sprejemajo in rokopisi ne vračajo. — Za inserate se plačuje za navadno dvostopno vrsto, če se tiska jedenkrat 8 kr., če se tiska dvakrat 7 kr., če se tiska trikrat 6 kr., če se pa tiska večkrat, po dogovoru.